

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

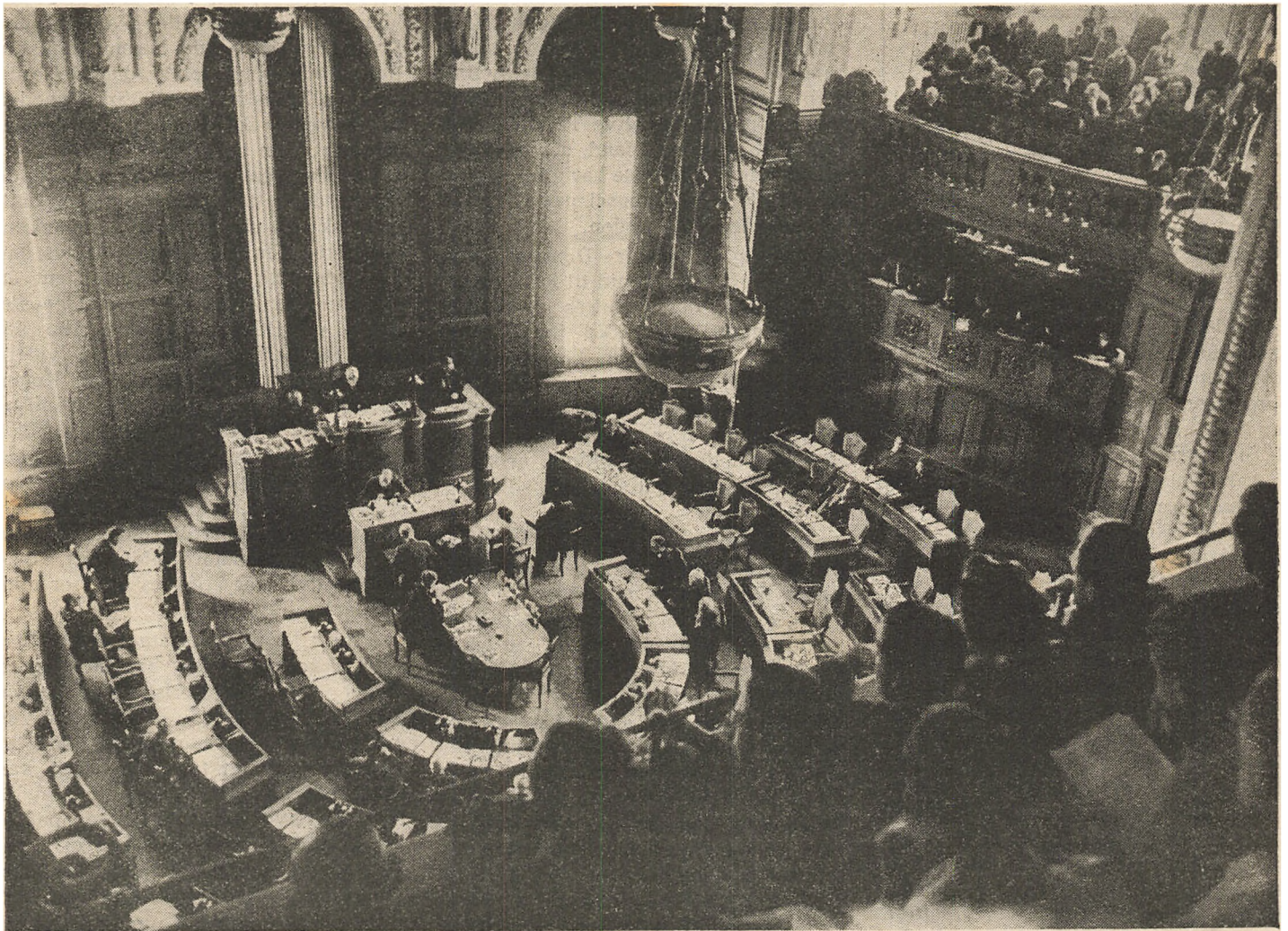
FRIT DANMARK

UDGIVET AF EN KREDS AF DANSKE

NUMMER 4

Fredag den 1. Juni 1945

4. AARGANG

Folketingssalen fotograferet medens Straffelovforslaget var under Behandling.

Den nye Straffelov

Det af Justitsminister *Busch-Jensen* fremsatte Forslag til Loven om Tillæg til Borgerlig Straffelov angaaende Forræderi og anden landsskadelig Virksomhed blev i det store og hele modtaget med Velvilje i Rigsdagen. Overfor enkelte af Bestemmelserne blev der dog rejst Indvendinger, som ganske vist ikke fik Indflydelse paa Lovens Affattelse, men som alligevel fortjener nærmere Omtale, da man ofte hører dem gentaget i Diskussioner Mand og Mand imellem.

I Rigsdagen blev der saaledes rejst Kritik i Anledning af, at *Fængselsstraf* efter Lovens § 3 normalt ikke kan idømmes for kortere Tid end 4 Aar. Det blev anført, at der som Følge af denne Regel vil blive afsagt *Frilindelsesdom* i Tilfælde, hvor en Person vitterligt har handlet landsskadeligt, men efter Dommernes Opfattelse dog ikke har fortjent 4 Aars Fængsel, men f. Eks. kun 3 eller 2 Aars Fængsel. Naar Loven ikke hjemler Dommernes Adgang til at fastsætte saa lav en Straf, som

de ønsker anvendt, maa de lade Tiltalte slippe uden Straf, og dette Resultat vil støde den almindelige Retsbevidsthed. Man kan ikke taale, at en Mand, hvis landsskadelige Virksomhed i tysk Interesse maaske er almindelig kendt, skal kunne fremvise en *Uskyldighedsattest* — en Dom, der frifinder ham for en Anklage for landsforræderisk eller anden landsskadelig Optræden. — Under Henvisning til Argumenter som de anførte har man ogsaa fra anden Side krævet en *Nedsættelse*

INDHOLD:

Den nye Straffelov	1
Om den ubeviste nazisme	3
»Nordisk Ulykke«	5
Leder: Folkets Vilje, Landets Lov	6
Atter blev Livet vort	7
Aabent og ærligt Folkestyre	8
Radioen og Kunstnerne	10
Kvinderne, Mændenes Skjold	11
Illegal Virksomhed i Frøslev	12
En af de 112	14
Skal Frihedsbevægelsen danne Forening?	15

af *Minimumsgrænsen* for Fængselsstraffen samt udtalt Ønsket om Indførelse af Adgang til at idømme *Hæfte* og *Bøde*.

Ved Udarbejdelsen af Forslagene til Forræderilovgivningen byggede Frihedsraadet imidlertid paa den Grundforudsætning, at mindre væsentlige Forseelser, nemlig saadanne, der bortset fra særlige Strafnedsættelsesgrunde bør straffes med lavere Straf end 4 Aars Fængsel, ikke hører hjemme for en Forræderidomstol. Den vanærende Virkning af Domfældelser efter Forræderiloven vilde efter Frihedsraadets Opfattelse blive svækket i væsentlig Grad, hvis ogsaa de mindre grove Tilfælde af landsskadelig Virksomhed i tysk Interesse blev straffet efter Loven. Hvis man medtog Forbrydelser, som bortset fra særlige Omstændigheder efter den almindelige Retsbevidsthed kun bør belægges med mildere Straf end Fængsel i 4 Aar, f. Eks. 30 Dages Fængsel eller Fængsel i 1 Aar, vilde Antallet af Domfældelser i alt *Fald blive femcifret*, medens det med en 4-Aars Grænse for Frihedsstraffen formentlig kun bliver *firecifret*, og det er indlysende, at Skammen, det sorte Stempel, som følger med en Domfældelse efter Loven, vil blive udvisket i samme Grad, Antallet af Domfældelser øges. Fastholder man 4-Aars Grænsen som normalt Minimum, vil Borgerne med Sikkerhed kunne regne med, at en Person, der er dømt efter Loven, er en *grov Forbryder*. Hvis Betegnelsen *Landsforræder* derimod knyttes til baade store og smaa Syndere, vil de store ufortjent nyde godt heraf.

Man bør derfor utvivlsomt fastholde 4-Aars Grænsen, og det bliver da *Anklagemyndighedens Sag* at forhindre, at der kommer til at foreligge en Dom, der frifinder Gerningsmanden, fordi han ikke har forbrudt sig i en saadan Grad, at han efter Domstolens Mening kan idømmes 4 Aars Fængsel, men kun f. Eks. 2 Aars Fængsel. I Tilfælde, hvor et saadant Resultat kan forventes, skal Anklagemyndigheden simpelthen *ikke rejse Sag*.

Man kan heroverfor indvende, at det er urimeligt, at en Person, der har gjort sig fortjent til 2 Aars Fængsel for landsskadelig Virksomhed, skal kunne gaa fri for Straf. Det maa imidlertid herved erindres, at det sidste Ord om *Udrensning* i Danmark ikke er sagt med Straffelovtillæget. Selvom en Person ikke kan straffes efter Lov om Tillæg til Borgerlig Straffelov angaaende Forræderi og anden landsskadelig Virksomhed, er det muligt, at han vil kunne rammes i Medfør af *anden Lovgivning*, som er under Forberedelse, og dette vil vel netop navnlig blive Tilfældet, forsaavidt angaar en Mand, der efter den almindelige Opfattelse har gjort sig fortjent til 2 Aars Fængsel paa Grund af landsskadelig Optræden.

Forøvrigt behøver Dommen ikke uden videre at falde ud til *Frilindelse* i et Tilfælde, der omfattes af Straffelovtillægget, men ikke bør straffes med 4 Aars Fængsel. Loven aabner Adgang til, at Straffen kan gaa ned til Fængsel i 1 Aar, hvor *formildende Omstændigheder* foreligger, og hvor særlige *Strafnedsættelsesgrunde* er tilstede, kan Straffen gaa helt ned til Fængsel i 30 Dage.

Naar man har en Ordning, hvorefter Straffen bortset fra særlige Omstændigheder ikke sættes lavere end 4 Aars Fængsel, maa det saa meget mere være udelukket at anvende *Hæfte- og Bødestraf*. Idømmes en Person *Hæfte*, kan han under Afsoningen efter Behag beskæftige sig med, hvad han vil, og Straffen anses ikke for vanærende. Det er klart, at en saadan Straf ikke er passende for Landsforrædere. *Bødestraf* er utilstedelig som selvstændig Straf — man tænke sig en Landsforræder, der straffes med Bøde — og som Tillægsstraf vil Bøde være overflødig som Følge af Forræderilovgivningens Konfiskationsbestemmelser.

Ogsaa mod *Konfiskationsbestemmelserne* blev der forøvrigt rejst Kritik under Rigsdagsforhandlingerne. Det blev kritiseret, at Straffelovtillægget ikke indfører *obligatorisk* Konfiskation af Landsforræderens Formuer. Efter Lovens § 5 skal Formue, der tilhører Hipo-, Sommer- eller Schalburgkorpset, Dansk Folkeværn eller lignende Sammenslutninger, der har været tilsluttet eller iøvrigt virket for den tyske Værnemagt, inddrages til Fordel for Statskassen, men bortset herfra hjemler Loven alene en *takultativ* Adgang til *Konfiskation*. Det fastsættes i § 4, at naar nogen findes skyldig i et efter Loven strafbart Forhold, kan det ved Dommen bestemmes, at hans Formue helt eller delvis skal konfiskeres. Fra en enkelt Side fandt man denne Ordning for mild.

Ved Udarbejdelsen af Forslaget til

Loven har man fra Frihedsraadets Side haft for Øje, at Loven for at være i Overensstemmelse med den almindelige Retsfølelse skal være *streng*, men det er en Selvfølge, at Stregheden alene skal ramme *de skyldige*. En almindelig og obligatorisk Formuekonfiskation vil imidlertid efter Omstændighederne ramme uskyldige. Selv i de Tilfælde, hvor der i Medfør af Loven idømmes Livsstraf eller Fængsel paa Livstid, og hvor fuld Formuekonfiskation kunde synes oplagt, maa det erindres, at Konfiskationen i Virkeligheden overhovedet ikke rammer Forbryderen selv, men hans Kone og Børn.

Det maa erkendes, at man ofte vilde ramme det rette med en Regel om obligatorisk og fuldstændig Formuekonfiskation. Har Konen gjort fælles Sag med Manden, og har denne tjent en Formue ved Arbejde i tysk Tjeneste, f. Eks. ved Stikkervirksomhed, bør naturligvis hele Formuen uden videre inddrages i Statskassen. Har Konen derimod taget Afstand fra Mandens landsforræderiske Optræden, f. Eks. ved at flytte fra ham, og har hun gennem en Aarrække medvirket til Opbygningen af hans Formue, vil det derimod være uretfærdigt at konfiskere alt, hvad Manden kalder sit, ikke mindst hvis der i Ægteskabet er mindreaarige Børn.

Man vil sikkert forstaa, at det her efter ikke kunde forsvares at give en Regel om obligatorisk Formuekonfiskation. Har begge Ægtefæller været Nazister, saaledes at der ikke er noget Hensyn at tage til Konen, kan man inddrage hele Formuen. I andre Tilfælde, hvor Hensynet til de paarørende gør sig gældende, kan man paa den anden Side helt undlade Konfiskation eller konfiskere Dele af Formuen.

Det maa imidlertid understreges, at det følger af Lovens Aand, at ogsaa Konfiskationsbestemmelserne skal praktiseres med *al den Streghed*, som er forenelig med Hensynet til et retfærdigt Resultat. Det er ikke Meningen, at en velhavende Landsforræder efter nogle Aars Ophold i Fængsel, skal kunne vende tilbage til en økonomisk sikret Tilværelse. Værnemageren eller Nazigodsejeren, som paa utilbørlig Maade har samarbejdet med Tyskerne, skal ikke efter Løsladelsen genfinde sin Herregaard eller sin Bankkonto. Fra Modstandsbevægelsens Side vil man med Opmærksomhed følge Domstolenes Holdning paa dette Felt.

Kjeld Lundgren.

RETELSE: I Kontorchef H. G. Ollriks Artikel: »I Forargelsens Tegn« i forr. Nr. er indløbet en kedelig Trykfejl. Der staar Side 11 om Generaldirektør Knutzen »han gjorde det sandelig uvilligt« — der skulde naturligvis have staet: *ikke* uvilligt.

OM DEN UBEVISSTE NAZISME

Af Sigurd Hoel

Vi bringer Uddrag af en Artikel af Sigurd Hoel fra det svenske Tidsskrift »Tiden« (Nr. 3, 1945). Skønt Artiklen er skrevet før Tysklands Kapitulation, mener vi, at den indeholder aktuelle Synspunkter.

I 1937 kom det en tysk jødisk vitenskapsmann som flyktning till Oslo. Han hadde været knyttet til det berømte Kaiser Wilhelm-instituttet i Berlin, men var blitt avsatt på grunn av sin jødiske avstamning. Han var en fremragende biolog, og Oslo var bare en gjennomgangsstasjon for ham; han ventet en kallelse til Amerika — som han også fikk.

En kveld satt vi samlet, en gruppe nordmenn og emigranter, og snakket med denne mannen. Samtalen kom naturlig nok inn på Hitler og nazismen og alt hvad dertil hørte. Den tyske jøden elsket ikke nazismen, som enhver kan forstå. Men han var vitenskapsmann og hadde trenet sig i å holde sine personlige følelser utenfor sin tenkning. Han sa plutselig:

— En ting må innrømmes. Nazisternes lov om ret til å sterilisere arvemessige mindreverdige individer, den er ypperlig. Weimar-republikken med sitt foreldede sentimentale syn på det såkalte menneskeverd vilde aldri kunnet ta sig sammen til en slik lov!

Vi blev sittende stumme et øieblikk. Så var det en som spurte hvor han hadde fått denne opfatningen fra. Det viste sig, at han hadde lest de tyske nazistiske avisers kommentarer til loven, og hadde funnet dem fornuftige. Men helt begeistret var han for et foredrag om saken som han hadde hørt i Berliner-radioen — et foredrag av selveste dr. Goebbels, om jeg ikke husker feil.

Der satt altså en jødisk vitenskapsmann og utøste sig i begeistring for en lov hvis hemmelige og innerste hensikt var å skape en slags juridisk basis for sterilisering af jøder, polakker og andre »ikke ønskelige« elementer i Tyskland.

Det bør kanskje tilljøjes, at mannen også ellers viste sig å være politisk analfabet. Han var en dyktig biolog, og hadde aldri ofret en tanke på noe annet. Han var et av de mange eksempler på, at den åndelige spesialisering i det moderne samfunn hjelper til å spille makten over i henderne på demagogene. Men episoden var rystende — rent bortset fra mannen, som i vir-

keligheten var helt uinteressant. Jeg har ikke kunnet glemme den. Mange beslektede, om een mindre tilspissede episoder fra årene etterpå har forøvrig bidradd til å holde denne erindringen levende.

La oss, med denne episoden som bakgrunn, se litt på den mentale situasjon som den er idag rundt om i de okkuperte land.

Svært mange, både på hjemmefronten og ute blandt flyktningene, går omkring og tror, at bare tyskerne vel er kastet ut, så skal de okkuperte land forvandle sig til et slags paradys på jorden. Et utplyndret, snavskrapet, lusfattig paradys, men et paradys — hvor alle er blitt kloke av skade, hvor det bare finns bra mennesker, hvor alle er glade i alle, hvor løven gresser ved siden av lammet, hvor, som det heter, »ei synd, ei sorg, ei klage skal være mere, thi de første ting ere vegne bort«.

Bevidst Nazisme

Tyskernes Opførsel er ikke just gentlemanlike; her ses det, hvordan tyske Marinesoldater modtager danske Frihedskæmpere ved at række Næse af dem.

Fullt så enkelt blir det kanskje ikke.

I tre, fire, op til fem år har de okkuperte land nu levd under tysk nazistisk herredømme. Overalt har motstanden, den hemmelige og den åpenbare, gjort sig gjeldende, på de fleste steder i stigende grad eftersom måneder og år er gått. Stemningen er blitt stadig mere fiendtlig overfor både de tyske og de hjemlige nazister. Kampen er blitt skjerpert, motstandsfronten styrket, hver enkelt kjempende patriot er blitt klokere, mere erfaren, mere herdet i kampens løp. Man har oppnådd en stadig sikrere og mere illusjonsfri innsikt i nazistenes metoder. I begynnelsen kunde de tyske og hjemlige nazister enda til en viss grad utnytte godtroenheten, hederligheten, den borgerlige anstendighet hos den okkuperte befolkning — folk flest trengte tid før de kunde få inn i hodene sine, at her hadde de med personer å gjøre som ikke kjente vanlige æresbegreper. De trengte tid før de forstod, at alle nazistiske løfter blev gitt for å brytes, at alle forsikringer var løgn allerede i det øjeblikk de blev gitt, at alle gamle rettsbegreper var satt ut av kraft, at uttrykket »hederlige motstandere« bare blev komisk når det bruktes om nazistene. Folk måtte lære, mer eller mindre motstrebende, at det virkelig var lykkedes Hitler å oprette en generasjon av tyskere som bare hadde ett mål: makten, og som bare forstod og hadde respekt for én ting: makten. I løpet av otte-ti år var det lykkedes de tyske nazistene å frembringe i store deler av det tyske folk en uvitenhet så tykk, at de gamle gode analfabeter mot den bakgrunn fortonet sig som vismenn, og en jesuitisme så grov, at de ekte jesuiters prinsipper i sammenlikning blev en ömskinnet, forfinet, hensynsfull moral-lære. (Om særlige tradisjoner og egenskaper hos det tyske folk har begunstiget denne utvikling, skal vi her la stå hen.)

*

Det er mange grader av glemsel. Halvglemte sitter det igjen en og annen sjofel anekdote om en jøde, en og annen forvrent eller direkte løgnaktig historie om en kjent russer eller engelsk mann eller amerikaner; eller anekdoter, historier, notiser hvor tendensen var så godt gjemt at den slett ikke var til å se. Halvglemte, eller helglemte, men liggende på lager, til å mobiliseres på kommando.

Tilsammen danner disse hel- og halvglemte tingene en vev, et mønster av falsk, ondsinnet og farlig »oplysning«. Ondsinnet og farlig blandt annet av den grunn, at når det får gått en viss tid, noen måneder, kanskje et par år, så husker folk fremdeles halvveis, eller kan bringes til å huske, den ene, den andre, den tredje av alle de tusen tingene. *Men de husker ikke hvor de har tatt det fra alt sammen.*

Sterkest virker dette selvsagt på dem som ikke hadde noen sikker kulturell holdning, noen fast kunnskapsmessig forankring på forhånd.

To setninger har man kunnet høre ikke så sjelden i senere tid, uttalt av såkalt skikkelige folk:

Den ene lyder sån:

Men dette partivesenet, det var nå en uting!

Det ene partiet, meningstyranniet, diktaturet ligger som kim i den ene uskyldige setningen.

Den andre uttalelsen får forskjellig form hos de forskjel-

lige; for eksempel denne: *Det er nå så sin sak med disse jødene!*

Hvis man vil sette saken på spissen, kan man si:

Om nazi-Tyskland blir slått på alle fronter, om alle nazi-lederne begår selvmord eller blir hengt, om Tyskland blir okkupert og dets krigsindustri nedlagt, om alle de okkuperte land blir fri osv. osv., *men antisemitismen seirer*, så den blir verdensomspennende, så den sniker sig inn som gift i tenkningen i alle land, *da har nazismen allikevel seiret*. Antisemitismen inneholder som i et lite frø alle nazismens kromosomer. Hat til det fremmede, chauvinismen, rasetenkning, læren om herrefolket . . . Får det frøet leve, finner det jordsmonn så det kan spire, så vil atter en skog vokse op, der nazister fritt kan drive jakt på anstendige folk. Og Hitler og Goebbels kan skoggerle i gravene sine.

*

Den ubeviste nazisme finner selvsagt næring fra andre kilder enn den ensrettede pressen.

Med alle sine egenskaper har nazistene — de tyske — en uhyggelig sans for effektivitet. Eller hadde det. Det lar sig ikke nekte, at de har været farlige og effektive i kampen. Nu er det så, at man kan ikke i årevis kjempe mot en effektiv motstander uten at man til en viss grad blir nødt til å bruke hans egne metoder. Mot disiplin må der settes disiplin, mot terror må der til en viss grad settes terror. Når hensikten helliger alle ens motstanders midler, blir en selv undertiden nødt til å bruke grove midler. Hvis kampen under disse forhold varer lenge, vil det ikke kunne unngås, at noe av mentaliteten fra denne kamptiden lister sig inn i sinnet hos den enkelte og kanskje forankrer sig der som noe varig. Det kan skje på forskjellig vis og av høist forskjellige årsaker. Hos enklere folk (ofte de beste i kampen) kan det skje fordi det ikke finds tilstrekkelig med kunnskaper og tenkning som åndelig motvekt. Hos andre, mere sammensatte naturer kan det være selve nytelsen ved utövelsen av makt som virker besnærende og bestikkende. Husk — ingen av oss kan stå frem på torvet og si: Hos mig finds det intet som er beslektet med den nazistiske mentalitet. Noe av den finds hos alle. Og krigen selv — kampene på hjemmefrontene like vel som de regulære krigshandlingene — begunstiger mange av disse tendensene.

Krig er nazismens logiske konklusjon. Selve læren er skapt av en halvgal korporal som ikke tålte å demobiliseres. Det er da ikke noe underlig i, at krigen på forskjellig vis fører til tenke- og handlemåter som er i slekt med nazismen.

Den brutale tiden brutaliserer oss. I nødvendig psykisk selvforsvar avstumpes vi når det gjelder andres lidelser.

For nazistene er denne avstumpningsprosess både program og plikt.

Med eller mot vår vilje faller de fleste av oss i denne tiden for den fristelse å vurdere et folk rett og slett efter dets militære prestasjoner. Russerne er ikke lenger bare bolsjevikiske barbarer, nu da det viser sig at de kan drepe tyskere i miljonvis. Vi ler av italienerne, fordi dette elskverdige, muntre folket med gammel kultur i blodet ikke hadde lyst til å dø heltedøden i en krig det aldri hadde ønsket sig.

(Fortsættes Side 14)

„NORDISK ULYKKE“

Professor Vinding Kruse har overfor »Frit Danmark«s Redaktion protesteret imod, at Bladet i det (illegale) Nr. 11, 3. Aargang har anført, at han muligvis har været hemmeligt Medlem af DNSAP. Vi skal gerne berigtige dette ved at anføre, at Vinding Kruse ifølge egne Oplysninger altid har afvist enhver Opfordring om at slutte sig til dette Parti.

Vinding Kruse ønsker samtidig at dementere den Paastand, som stod at læse i den nazistiske Landsleder *Flemming Dahls* Brev om, at V. K. skulde være en nær personlig Ven af Himmerler. Denne Paastand, som ikke var »Frit Danmark«, men *Flemming Dahls*, er ifølge Vinding Kruse ganske grundløs.

Fra en anset Jurist har vi iøvrigt modtaget nedenstaaende Artikel, hvis Synspunkter Redaktionen kan tilslutte sig:

Ved Spørgsmaalet om Udrensning er der én Person, som hører hjemme i Forgrunden, og som ikke bør forbigaa, nemlig Professor Vinding Kruse.

Da han i sit Formandslokale i Nordisk Ulykkesforsikring, hvor der stod »Nordisk Ulykke« paa Ruderne, tilkaldte Dagbladsredaktørerne og meddelte dem, hvad *Renthe-Fink* og han i Forening havde besluttet om danske Forhold, døbttes han »Nordisk Ulykke«, og det har under Krigen været hans Navn i daglig Tale.

Thi han er den, som i Norge og Sverige staar som den nazistiske Ideologis fremmeste Pengefører i Danmark, da han kæmpede for et Statsstyre, hvor »Føreren« kaldtes »Rigsforstander«, Hitler Vinding Kruse og *Marchal Petains* Stilling opstilledes som et Ideal til Efterfølgelse for den danske Konge. Quislingerne har da ogsaa i Norge med Statsstøtte trykt et Uddrag af hans Bøger som Agitationsskrift.

Værre var det, at han efter den norske Kirkestrid og Behandlingen af det norske Præsteskab i 1943 belærte Nordmændene om, at Nazismen byggede paa den kristelige Morals Grundlag. Det er let at forstaa, hvad Nordmændene mente om den Bedømmelse af det skete af en dansk Jurist, medens Munden var lukket paa alle de, der bedømte Tyskerne anderledes.

Men værst var dog, da han i Foråret 1944 efter Oslo Universitets Lukning, Professorernes Fængsling eller Flugt og Studenternes Deportation i tysk Flyvemaskine rejste til Oslo for at studere Examensforhold! Ti ingen kunde tage dette Paaskud alvorligt, ti saa var det jo en grov Fornærmelse mod det lukkede Universitets forpinte Lærere og Studenter. Han havde da ogsaa noget med til Forelæggelse for ansete Jurister: et Forslag om ikke mindre end Rømning af Danmark og Norge, for at Tyskerne kunde frigøre store Troppemasser til Anvendelse mod den »fælles« Fjende paa Østfronten. Til Gengæld forlangtes svensk militær Besættelse og Løfte om, at Nordmænd, Danske og Svenske vilde bekæmpe allieret Landgang med Vaabenmagt.

Da han henvistes til Londonregeringen, svarede han, at den troede han ingen i Norge regnede med! Selvfølgelig lød det fristende at blive af med Tyskerne, men Tanken var ligesaa absurd som unational, og Vinding Kruse drog hjem med aldeles uforrettet Sag, og de, der hørte om Forslaget, aftalte,

at der blev aldrig mere et nordisk Juristmøde med norske Deltagere, hvor Vinding Kruse var til Stede.

Professor Vinding Kruse har altid blandt Jurister været kendt for sin meget store Evne til at lære og gengive andres Tanker, men han har ganske savnet videnskabelig Originalitet; dette er kun et Faktum og ikke strafbart, omend det har været hans Ulykke i Forhold til Nazismen. Derimod maa vi mene, at hans Oslorejse og Forhold til *Renthe-Fink* og *Bent Holstein* kræver en Undersøgelse til Bunden.

Efter hans egen Forklaring tilbød Tyskerne ham forgæves Statsministerpladsen, men selv denne Forklaring turde være talende, ti *Renthe-Fink* kendte ham nøje og vilde vel have en Mand, til hvem Tyskerne havde begrundet Tillid. Nu kommer Sandheden frem, og i Mellemtiden bør danske Studenter fritages for at møde Vinding Kruse ved Examensbordet.

Hvis denne Sag ikke rejses og føres igennem, vil det paakalde baade Nordmænds og Svenskeres Foragt for det befriede Danmarks Retsliv.

FOLKETS VILJE LANDETS LOV

Frihedsraadets store Folkemøde i Fælledparken forleden Søndag, som overværedes af over 250.000 Mennesker foruden de talløse, der hørte Transmissionen i Radioen, var den største Manifestation af Sammenhold om Frihedsbevægelsens Krav og gav stærkt Udtryk for Frihedsbevægelsens Vilje til et maalbevidst Arbejde for Videreudvikling af et sundt og levedygtigt dansk Demokrati. Mødets Parole var Ordene: *Folkets Vilje skal være Landets Lov.*

Imod al Forventning har saavel denne Parole som enkelte Afsnit af Indlæggen paa Folkemødet været Genstand for en Diskussion i visse Dele af Pressen, og vi finder det derfor nødvendigt at korrigere visse Misforstaaelser.

I »Berlingske Aftenavis« for d. 25. Maj har Fru *Kirsten Lauritzen* skrevet et længere Indlæg under Overskriften »Maskinpistol eller Stemmeseddel«, hvori det om Folkemødets Motto hedder, at det »af nogle øjensynligt er blevet opfattet som et helt nyt Krav til Danmarks fremtidige Styre, skønt det i Virkeligheden er Ord, der ogsaa i Aarene før Besættelsen kunde have staaet over Danmarks Rigsdag, hvor Folkets Repræsentanter traf Afgørelse om Danmarks Love og Danmarks Styrelse.« Og Artiklen munder ud i en Frygt for, at Modstandsbevægelsen skal benytte sig af Magt til at gennemtvinge sine Krav, saa det bliver Maskinpistolen og ikke Stemmesedlen, der kommer til at bestemme Danmarks Fremtid.

Der ligger en Insinuation bag ved denne Artikel, som skarpt maa tilbagevises. Thi vel blev paa Mødet Maskinpistolen og Stemmesedlen nævnt i samme Aandedrag, men i en ganske anden Sammenhæng end Fruens. Det var Trafikminister *Alfred Jensen*, der paa Mødet udtalte de Ord, som Størstedelen af vort Folk vil kunne tilslutte sig, at den Ungdom, som man i disse Dage har betroet et Maskingevær, maa man ogsaa paa Valgdagen kunne betro en Blyant og en Stemmeseddel.

Modstandsbevægelsen og dens Ledelse har aldrig givet Anledning til at tro, at den fører Ivetunget Tale. Modstandsbevægelsen fik i Besættelsesaarene netop sin store Tilslutning, fordi Folk forstod, at man ikke her sagde et og mente noget andet. Og lad os ærligt indrømme, at vi ikke blot under den tyske Besættelse, men ogsaa i Aarene forud for denne har oplevet adskillige Eksempler paa, at der blev gennemført en Politik, hvor Landets Lov gik paa tværs af Folkets Vilje. Behøver vi at minde om den stadig større Eftergivenhed overfor det nazistiske Tysklands Krav før 9. April? Behøver vi at minde om Tilslutningen til Ikke-Angrebspagten med Tyskland? Heller ikke paa økonomiske og sociale Omraader var vel Landets Lov altid

identisk med Folkets Vilje? Naar Modstandsbevægelsen derfor nu opstiller Kravet om en mere konsekvent Gennemførelse af Folkestyret, saa dækker Ordene præcis, hvad de siger, og man maa skarpt afvise enhver Insinuation om, at Modstandsbevægelsen ønsker at naa sine Maal ved Magtanvendelse eller Kupforsøg.

Ogsaa »Nationaltidende« protesterer i en Leder den 24. Maj mod Frihedsraadets Benyttelse af Mottoet om Folkeviljen og vender sig mod »Berlingske Tidende«s (Chefredaktør *Aage Schoch*, der ved et Møde i Hjørring udtalte, at har vi først faaet Arbejdsret og Arbejdspligt for alle, kan vi bagefter skændes om, »hvorvidt det private Initiativ skal bevares, eller Staten skal overtage Kontrollen, eventuelt Ejendomsretten, i Erhvervslivet.« — Tør nogen drage i Tvivl, at Redaktør Schoch med disse Ord netop har anlagt en Linie, som er i Overensstemmelse med Folkeviljen, fordi der er *Enighed* om Nødvendigheden af Arbejdsret og Arbejdspligt, men Uenighed om, hvor stor Indflydelse Staten fremtidig skal have paa Erhvervslivet herhjemme?

Endelig har dr. phil. *Hans Røder* i »Morgenbladet« for den 24. Maj overhovedet draget Rigtigheden af Mottoet: Folkets Vilje skal være Landets Lov i Tvivl og dermed ogsaa draget selve Demokratiets Grundprincip i Tvivl. Han synes i Stedet at foretrække det gamle Ord: Folkets Vel skal være den højeste Lov — et Motto, hvis Særkende det er, at det var velegnet for en enevældig Fyrste, som selv kunde afgøre, hvad han ansaa for Folkets Vel. Folkeviljen kan derimod kun anerkendes som højeste Magt af den, der tror paa Folket og har Tillid til dets selvstyrende Evne. Det turde være temmelig hasarderet, naar dr. Røder karakteriserer et Fænomen som Antisemitismen som en demokratisk Bevægelse. Den Art Udsejler opstaar erfaringsmæssigt kun, hvor et Folk er berøvet sin elementære Ret til Folkestyre; først da kan dets Uvidenhed og vildledte Initiativ give sig den Slags afskyelige Udslag.

Folkeviljen har i Danmark i disse Aar gennem sin Tilslutning til Frihedsbevægelsen tilstrækkeligt vist sin sunde og retsindige Karakter — og vi nærer fra vor Side ingen Betænkelighed ved at underkaste os den som Lov.

C. K. Hansens Rederi

I »Frit Danmark« Nr. 2, 4. Aargang var Rederiet C. K. Hansen nævnt blandt Firmaer, der havde søgt Samarbejde med Østrumsudvalget. Disse Oplysninger byggede paa et af Kontorchef *Wilhelmsen* udarbejdet Referat. Efter senere Oplysninger drejede det sig imidlertid om en af Østrumsudvalget ønsket Forsendelse af Pakker til Danske i Polen og ikke, som af *Wilhelmsen* refereret, om et Samarbejde mellem Rederiet og Udvalget.

Hr. Alsing Andersen

— endnu en Gang

I »Social-Demokraten« for den 27. Maj har Folketingsmand *Alsing Andersen* givet et Svar paa »Frit Danmark«s Angreb paa ham i vort første legale Nummer.

Hr. *Alsing Andersen*'s Svar er meget langt, men det formaar ikke at rokke en Tøddel i vor Paavisning af, at han i en fortrolig Skrivelse til sit Partis Tillidsmænd stemplede Frihedsbevægelsens Mænd, deriblandt *Christmas Møller*, særdeles nedsættende, og at han harmfuldt ønskede at fastholde Frihedsbevægelsen ved Ansvar for 29. Aug.

At Hr. *Alsing Andersen* nu aabenbart har skiftet Mening og med Stolthed paatager sig Medansvaret for 29. Aug. og en Del af Æren for Modstandsbevægelsens Udvikling efter 29. Aug., kan ikke ændre vort Syn paa ham.

Vort Angreb retter sig ikke mod Socialdemokratiet, men mod Politikeren *Alsing Andersen*, som vi nødig ser overleve det næste Valg. Der er indenfor alle de gamle Partier Folk, hvis Politik har spillet fallit, og som maa tage Konsekvensen deraf. Vi skal senere drage Eksempler frem fra andre Lejre. Naar vi saa hurtigt beskæftigede os med Hr. *Alsing Andersen*, var det, fordi han selv gav Anledning dertil.

In Memoriam

I 1935 gav *Churchill* i »Great Contemporaries« et Billede af Hitler og hans Udvikling. Portrættet slutter saaledes:

... Hvad Slags Menneske er da denne Mand, der har udført disse bemærkelsesværdige Bedrifter og sluppet alle disse Ulykker løs over Tyskland? Staar han stadig fast ved de grusomme Opfattelser, som han har fostret? Føler han, saaledes som han staaer der i Lyset fra sin Sejr, og i Spidsen for en stor Nation, som han har trukket op af Støvet, stadig samme Had, som beherskede ham i hans første Kampaar? Eller bliver de udjaget af hans Sind paa samme Maade som Rustningens og Tvekampens grusomme Vaaben, naar Fremgangen begynder at gøre sig gældende?

Dette er aabenbart det Spørgsmaal, der først og fremmest brænder paa Løben af alle Mennesker. De, som har staaet Ansigt til Ansigt med Hitler i statslig Anledning eller under selskabelige Forhold, har mødt en fantastisk dygtig, rolig og besindig samt velunderrettet Statsmand og Politiker med et vindende Væsen og et afvæbnende Smil, og ingen har kunnet undgaa at lægge Mærke til hans personlige Tiltrækningskraft. Og dette Indtryk skriver sig ikke blot fra den Magt, han har. Han indgød sine Medhjælpere samme Følelse under hele sin Kamp; selv da hans Fremgang var ringest. Derfor lever Verden i det Haab, at det værste nu er overstaaet.

Kun Fremtiden kan vise, hvad der vil ske, men i denne Tid gaar Hjulene stadig rundt og rundt. Geværer, Kanoner, Tanks, Ammunition, Granater, Flyvebomber, Giftgasbeholdere, Flyvemaskiner, Undervandsbaade, og nu til sidst de første Enheder af en kolossal Flaade, glider i en jævn Strøm fra de allerede i stor Udstrækning krigsmobiliserede Fabrikker og Arsenaler i Tyskland.

Winston Spencer Churchill.

Til Abonnenterne:

F. D. beder Abonnenterne have Overbærenhed i denne første Periode, hvor Udsendelsen af Bladet endnu volder tekniske Vanskeligheder. Vi vil snart have overvundet Startvanskelighederne, saaledes at De kan modtage Bladet rettidigt.

ATTER BLEV LIVET VORT

*Atter blev Livet vort, som det engang har været.
Brødre stod hemmeligt op og sprængte dens Baand,
Hjemmet laa alter varmt og kendt i vor Haand,
Markerne, Gaderne, Sliddet, vor Sved har næret,
rigt blev det alt igen for vort Sind.
Jorden er god. Tag den til dig, som du har villet.
Se, den blev din. Du skal danne den i dit Billed.
Lad den gaa syngende til sin Forvandling ind.*

*Ud over Landet ligger de, Gaardene, Husene.
Natten er bleg af Syrener. Bølger af Duft
vugger dennem din Stue paa Somrens Luft —
midt i Forløsningens Stund kom Frihed susende.
Mange staar rede at løfte den. Mange gled
stumt i en Bølge af Blod, der løb fra deres Aarer.
Det, som skal modne hos os, blir salt af Taarer,
salt af det jævne Dødsmod, der vandt vor Fred.*

*Hun, som misted ham, vender sig paa sit Leje,
famlende usikkert hen over Lagnets Søm
efter hans Mund, der lyser i hendes Drøm —
ind mod sin Skulder mærker hun veje
den ømme Vægt af hans Nakke, de sprængte med Skud.
Og hvor hun savner hans Haand og Fryden at møde
Varmen, den vendte imod hende, førend han døde.
Alt gav hun hen. For han vilde os vel med sit Bud.*

*Dog er en Mildhed i Savnet. I hendes Længsel
gaar han jo levende, frelst, mod en elsket Favn,
men hvis vi slipper hans Ansigt og glemmer hans Navn,
dør han, for sidste Gang dræbt i sit Fængsel.
Det blev betroet enhver af os:
Kraft til de Faldne en dybere Død at give
eller at holde dem hver og en i Live
ved at ta mod deres Budskab af Tro og Trods.*

*Viljen til stridig Forandring er, hvad de døde bringer.
Og Skyggerne i Barakken paa Lejrens Grus?
I Baasene hang de og ventede som Flaggermus
med Trøjen slaaet om Knoglerne som Vinger...
Andre stod i et Skur med oljet Haand
og passed med lavmælt Snak en ensom Presse.
Det Skur blev en Vaabensmedje, en Esse.
Det smedede et vaabenløst Folk dets Værge af Aond.*

*Nu kan vi se det alt. Det tog Land som en Bølge.
Landet ligger og venter, rummeligt for os og godt.
De, som skal arve Jorden og længe bebo den, har traadt
gennem det tunge Uføre Spor, vi skal følge.
Her slog de Lejr i Natten og gjorde Ild.
I den skal til nye Kampe vort Liv vi rense.
Med os lærer vi ud over Mørkets Grænse
Drømmen om det, dette Land skal blive til.*

Jaril la Com.

AABENT OG ÆRLIGT FOLKESTYRE

Hvem kan glemme Soldaten, Frihedskæmperen foran Alteret i Slotskirken! Ord blegner ved dette Symbol paa Kampen for Friheden, mod Vold og djævelsk Ondskab. Aldrig mere maa en Tyrann sætte sig paa det danske Folks Nakke.

Aldrig maa Ondskab sætte sig i Rettens Sæde.

Derfor styrk vor ejendommelig danske Regeringsform, saa Køngehaand og Folkestemme trofast maa samarbejde til Folkets sande Vel.

Skal dette lykkes, maa enhver Skygge, der falder paa Folkestyret, fjernes. Koste, hvad det koste vil. Den ene Skygge er vor hemmelige og udanske Udenrigspolitik. Den anden Skygge er den nagende Tvivl, der sniger sig ind overalt: Er Politikerne ene og alene optaget af et: Fædrelandets sande Vel, eller har Mørkemændene Ret, naar de paastaar, at »Pengene« benytter »Benene« til at gennemtrumfe det, som de ønsker fremmet uafhængigt af, om det tjener Folket til bedste eller ej?

Hvad var det da med vor Udenrigspolitik?

Mulm var det, et for Lys uigennemtrængeligt Slør var det, som sænkede sig over Danmarks Udenrigspolitik hin Dag i December 1869, da *D. G. Monrad*, Juni-Grundlovens Fader, holdt sine to skæbnsvangre Forelæsnings i Universitetets Festsal. »Danmark«, sagde han, »har kun to Muligheder, enten i aaben Kamp at lade sig udslutte af sin overvældige Nabo mod Syd eller at blive en Fristat inden for det tyske Rige, ligesom Hamborg var det, »blive det«, den franske Gesandt havde sagt til ham, da Dybbølbanke var faldet, »blive et monarkisk Hamborg«. »Men«, fortsatte Monrad, »af disse to Muligheder vil Danmark kun vælge den sidste. Danskerne kan nemlig ikke slaas med deres Fætre Tyskerne, thi disse har jo samme Religion, som vi har«! (Dette religiøse Fællesskab blev om ikke før saa grundigt ophævet af Hitler).

Havde Direktionen for Udenrigs-

nisteriet, *P. Vedel*, ikke før ført en Politik efter denne Linie: Knæfald for Tyskland, saa vidste han, at han nu kun havde dette ene at gøre: »Gaa uden om, sagde Bøjgen«.

Hvor blev det skæbnsvangert! Hørups Ord: »Hvad (hvem) skal det nytte« blev hurtigst muligt ændret til »Hvad kan det nytte« — Folket, der kun kendte een Fjende — Tyskland — maatte ikke ane, at Københavns Befæstning var et Forlangende fra Tyskland, en Del af dette Lands Forsvar mod England og Rusland, Danmarks bedste Venner.

Blev det bedre, da *I. C. Christensen* sendte Oberstløjtnant Lütken til Berlin for af den tyske Generalstab at faa at vide, at man ønskede Jyllands Ammunitionsdepot nedgravet i Tolnebakker, saa det hurtigst muligt kunde sættes ind, hvis Englænderne med en Højsøflaade søgte at lande i Aalbæklugten, den Bugt der som ingen anden paa det europæiske Fastland egnede sig til en sliq Aggression. Eller Fortet ved Indløbet til Issefjorden, var det rettet mod Arvefjenden mod Syd? Nej og atter Nej! Eller Forterne langs Køgebugt ned til Vordingborg — vendte disse ikke mod Øst og slet ikke mod Arvefjenden mod Syd? Hvorfor blev Fortrækken fra Roskilde Fjord til Køgebugt i sin Tid stemt ud af Forsvarslovene af 1909? Mon det ikke var, fordi disse var rettet mod den Magt, det danske Folk troede var dets virkelige Fjende, og som ogsaa viste sig at være det!

Naar det i den engelske Bog: »Danmark paa Dommens Dag« berettes, at Englænderne i Perioden 1914-18 betragtede den danske Flaade som Spejderflaade for den tyske, saa forfærdes man over Beskyldningen og forstaar ikke, at sliq ikke paa det bestemteste demteres fra højeste Sted.

Værre bliver det, naar man af *Franz von Jessens* Bog: »Slesvig paa Fredskonferencen« maa faa det Indtryk, at den danske Regering i Oktober 1918 ønskede, at det slesvigske Spørgsmaal

skulde løses uden om de allierede Sejrherrer og alene ved Hjælp af Tysklands »kloge Højsind«. Udenrigsminister *Erik Scavenius*' hemmelige og officiose Udsending ankom jo i den Anledning til Berlin Dagen efter Tysklands Kapitulation, nemlig d. 12. Nov. 1918. Kan Knæfaldet blive dybere?

Tænker vi saa paa Danmarks Forsvars Politik siden 1920, faar man saa ikke det Indtryk, at den var baseret paa, at Danmarks Besættelse kun maatte tage højst een Dag, saaledes som General Kaupisch beskrev det den 9. April 1942 i »Nordschleswische Zeitung«, thi Forsyningstjenesten til Styrkerne i Norge kunde ellers ikke være sikret, og Norges Erobring dermed være bleven udsligtsløs, og det var jo Norge som U-baadsbasis, det drejede sig om, saaledes som den tyske Admiral Wegeener allerede beskrev det i Aaret 1929.

Men hele denne Politik foregik for nedrullede Gardiner. Hvem vidste noget om sliq, og behøvede man i det hele taget at meddele Vælgermassen noget om dette? Ja, Sønderjyden *H. P. Hanssen* mente det i 1915, men da han ikke mødte Forstaaelse hos danske Politikere, opgav han at føre sine Tanker frem. *Stauning* aabenbarede meget, da han i 1938 i Lund meddelte svenske Studenter, at Danmark ikke vilde være Nordens Lænkehund.

I Forbindelse med ovenstaaende Refleksioner kan det næsten tilgives, hvis man oversætter disse Ord saaledes, at vi allerede paa det Tidspunkt havde bundet os uløseligt til Tyskland, til at blive et »monarkisk Hamborg«.

Men hele dette Væv af Hemmelighedskræmmeri og udansk Politik blev sønderflænget af Modstandsbevægelsen.

Holger Danske rev Skægget løs fra Stenpladen i Kronborg og gik ud paa Gader og Stræder og kaldte sine Sonner frem til Kamp, om det saa skulde være med de bare Næver. De var ikke i Tvivl om, hvem Fjenden

var, og med Snilde og med et Vove-mod uden Lige tog de fat at bekæmpe Arvefjenden! De var ærlige!

Men deres Blod forpligter os til at være ærlige i Fremtiden. Fiduspolitik maa være banlyst. Vi maa kæmpe med aaben Pande. Vi menige Vælgere maa forlange, at vore Tillidsmænd paa Tingene aabent fortæller os, hvem der er vor udenrigspolitiske Ven, og hvem der er vor Fjende.

Men ogsaa den anden Skygge maa bort. »Bengnaveri« maa forbydes ved Lov! Kan være nogle kalder dette for meningsløst, men saa er der andre, der ogsaa ser Syner ved højlys Dag. Da Knud Kristensen blev Indenrigsminister, skrev »Berlingske Tidende« om ham, at han ingen »Ben« havde. »Der til havde han sat for stor Pris paa sin personlige Uafhængighed! — Men en Repræsentant for Folket maa kun være afhængig af dette og maa kun tænke paa Helhedens Vel. Skeler han til »Ben«, det være sig Hverv i private Aktieselskaber eller »Ben« som politiske Partier kan skaffe ham, saa saar han Mistillid mod det eneste Styre, der er værdigt for Folk af nordisk Stamme.

Vi ved, at Tyrannen Hitler benyttede Folkestyrets »Ben« til i Tyskland at vælte dette Styre. Men der maa intet være at vælte. Enhver Skygge maa bort, saa det rene Folkestyre ikke alene er en Sandsynlighed, men en Vished.

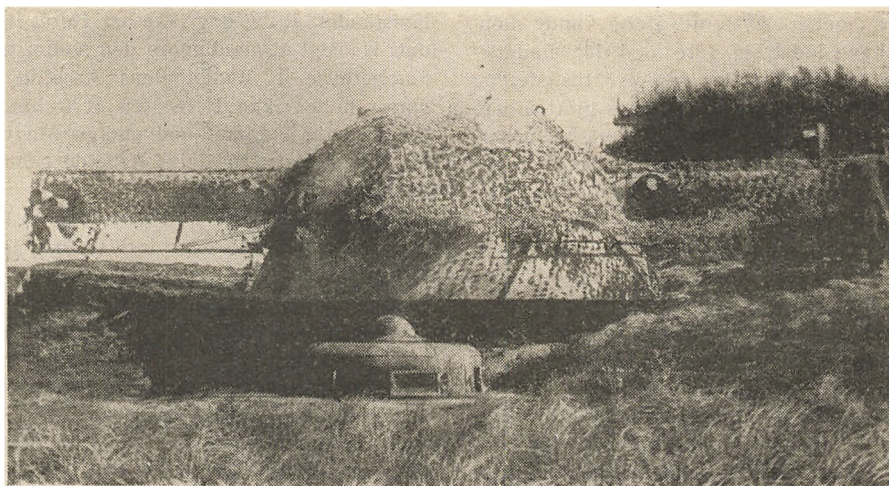
Rædslen for Diktaturet vil medføre, at Vælgerne vil rejse Kravet om at faa Skygger af den her nævnte Art fjernet helt fra Folkestyret. Men vil de gamle prøvede Partier ikke bøje sig for dette Krav, vil man se, at Vælgermassen vil vende sig til de to Partier, som er uden Ansvar for den Afrustning af Danmark, der tjente Tysklands Sag, til de to Partier, hvis Medlemmer er »benfri«, nemlig til Danmarks kommunistiske Parti og til Dansk Samling. Selvom det er en Kendsgerning, at disse to saa vidt forskellige Partier kan arbejde sammen, naar det gælder, saa er en vis Kontinuitet i det parlamentariske Liv vel dog ikke at foragte.

Altsaa Timen er inde: Fjern alle Skygger, der kan kaste Morke over Folkestyret. *Holger Schroder.*

Saadan ser der ud i Jylland!

Som bekendt har Tyskerne skamskændet den jyske Halvø. Det øverste Billede viser en Tankspærring paa Hansholm — paa Toppen af Klitten et Lyskasterbatteri. Det andet Billede viser en Afstandsmaaler Ildleder, overordentlig vel camoufleret.

RADIOEN OG KUNSTNERNE

Vi har modtaget:

Kære Direktør F. E. Jensen!

Alle Venner af den danske Radio før Be- sættelsen har sikkert med Bevægelse og Glæde været ved deres Apparater, da De holdt Deres Tale ved Radioens Befrielse d. 5. Maj om Morgenen Kl. 8.

Alle Deres Medarbejdere har sikkert følt Stolthed ved Deres Tak til dem for deres Trofasthed overfor Institutionen i den Pe- riode, der afsluttedes med Kapitulationen.

I Deres Tale gav De ogsaa Udtryk for Taknemlighed overfor de Kunstnere, der havde fortsat med at medvirke i Udsen- delser lige til det sidste, idet disse Kunst- nere skulde have været medskyldige i, at Radioen stadig eksisterede. Derved kom De imidlertid til at opstille et — iøvrigt ganske rigtigt — Modsætningsforhold til de Kunstnere, der har nægtet deres Med- virken i Radioen i den tyskkontrollerede Tid.

Det kan ikke være Dem ukendt, at da Tyskerne forbød vore jødiske Landsmænd at medvirke eller at blive nævnt i Radioen, var der nogle Kunstnere, der i umaadelig let forstaaelig Anstændighedsfølelse trak deres Medvirken tilbage, og De kan heller ikke være uvidende om, at i Tiden efter d. 29. August 1943 har en Række af vore aner- kendte Navne indenfor Skuespil, Oplæsning og Musik betragtet det som deres Pligt at holde sig væk fra Mikrofonen; deres Pligt overfor Lytterne, men ogsaa deres Pligt overfor den danske Radio.

At disse Mennesker ikke har haft Uret i deres Fremgangsmaade viser blandt an- det Frihedsraadets Cirkulærer om Sagen. Selv om Frihedsraadet har *tilladt* Radio- optræden af fastansat Personale og af Kunstnere, der økonomisk har været helt afhængige af Radioen, saa har vores ille- gale Regering dog aldrig taget Afstand fra dem, der unddrog Radioen deres Med- virken, tværtimod.

Visse Kredse har aabenbart ment, at man ved en Optrædeboycott kunde fremkalde den uønskede Situation, at Apparaterne blev taget fra Lytterne. Dette kunde næp- pe have ladet sig gøre med den alminde- lige Modstandsvilje, der var tilstede, og det kunde vel ogsaa let være gjort uigen- nemførligt ved Ødelæggelse af Licenskar- totekerne, ligesom Ulykken heller ikke vil- de have været saa stor takket være den illegale Presses store Udbredelse, men lad det være. Da nu Radioen eksisterede vi- dere, og den faste Medarbejderstab blev siddende, saa gjaldt det dog om at gøre Udsendelserne saa lidet tillokkende som muligt, og til det hørte, at alle »Navne«, som Publikum gerne hørte, forsvandt fra Mikrofonen. — De Mennesker, som næg- tede deres Medvirken, har altid troet, at de handlede i stiltiende Forstaaelse med

Dem, Direktør Jensen, i Deres Bestræbel- ser for at overholde Sendetiderne, men sam- tidig at sænke Kvaliteten, saa der hos Lytterne ikke var Tvivl om, at Radioen efter d. 29. August var tysk og derfor ikke værd at lægge Øre til.

Ud fra disse Betragtninger er det for- staaeligt at takke de Medarbejdere, der blev, for deres Tillid (selvom der sande- lig ikke var faa vitterlig tysksindede imel- lem) — men ikke at forbigaa de andres »negative« Medarbejderskab i Tavshed.

De Mennesker, der har givet Afkald paa Arbejde og Indtægt ved Radioen siden 1943, venter ingen Tak for det. Bortset fra, at de har haft Fornøjelsen at gøre noget, de ansaa for rigtigt, er det sket som en Selvfølgelighed, men jeg ved, at jeg taler paa manges Vegne, naar jeg beder Dem om en Udtalelse angaaende Statsradiofo- niens og Deres egen Stilling til dette Spørgsmaal.

Med venlig Hilsen, Deres
Ole Willumsen.

Direktør F. E. Jensens Svar:

I Anledning af Deres Brev vil jeg gerne sige, at jeg naturligvis fuldtud har for- staaet og billiget, at danske Kunstnere og Videnskabsmænd m. fl. holdt sig borte fra Radioen i den omtalte Periode, hvilket klart fremgaar af, at mine Medarbejdere og jeg ogsaa ønskede at forsvinde fra den; men jeg finder ikke, at det tilkommer mig at takke dem for denne nationalt rigtige Holdning, idet jeg synes, at denne Tak maa komme fra højere Sted.

Dette er iøvrigt ogsaa sket ved Friheds- raadets Skrivelse af 17. Oktober 1944, som De øjensynligt ikke kender, og som udtal- ler, at Frihedsraadet forstaaer og paaskøn- ner, at saa godt som alle, der har medvir- ket ved Radiofonien, som Følge af Friheds- raadets tidligere Erklæring har følt sig for- anlediget til at frasige sig Medarbejder- skab ved Radioen. Samtidig tilføjer Fri- hedsraadet, at det dog ikke har været Raa- dets Hensigt at umuliggøre den nødtørftige Fortsættelse af Radiofoniens Arbejde og derfor heller ikke Hensigten at forhindre de til dette Formaal nødvendige Medvir- kende i at fortsætte deres Arbejde i Stats- radiofonien.

Det var min Opgave at sørge for, at Ra- diofoniens Arbejde blev fortsat paa nød- tørftig Vis, og dertil maatte og skulde vi have et Antal Kunstneres Medvirken.

Vi fik disse Kunstnere i Kraft af Friheds- raadets Skrivelse.

Adskillige af dem har haft en haard Tid paa Grund af denne Medvirken. De har trods rigtig national Indstilling modtaget Truselsbreve, er blevet mistænkeliggjort og

har følt kold Luft omkring sig, og jeg fandt det ganske naturligt den 5. Maj at sige, at vi har været taknemlige for dem, der viste os den Tillid, at de sagde Ja til at med- virke, naar vi ansaa det for nødvendigt for at føre Virksomheden videre.

Dette indebærer paa ingen Maade Op- stilling af et Modsætningsforhold til de Kunstnere m. fl., som har nægtet deres Med- virken af nationale Grunde, idet det jo trods alle Vanskeligheder lykkedes at gen- nemføre et nødtørftigt Program lige til Enden.

Ved Statsradiofoniens Stilling til disse Kunstnere m. fl. skal jeg blot henvise til Statsradiofoniens Programmer siden Befriel- sen, hvoraf fremgaar, at vi i den Udstræk- ning, den stærkt nedskaarne Sendetid til- lader, anmoder om de paagældendes for- nyede Medarbejderskab.

Med venlig Hilsen, Deres
F. E. Jensen.

Modstandsbevægelsens Film

*Vi søger »illegal Film« fra
Okkupationsaarene.*

Der er i disse Dage indledt et Samar- bejde mellem de »legale« Filmsselska- ber, der i disse Aar har optaget Film af Begivenhederne »over Jorden«, og Grup- per indenfor Modstandsbevægelsen, som har filmet det kæmpende Danmark »un- der Jorden«.

Rundt omkring i Landet ligger der sik- kert idag Film optaget i disse Aar, 16 mm Film eller Normalfilm, maaske ofte kun en enkelt Rulle, men alligevel kan det være et Dokument af stor Betydning i den store Sammenhæng, et Glimt, der viser os, at »Kampen stod i hver lille By«. Send Redak- tionen Oplysninger om saadan Film og mærk Konvolutten »Film«. Man ønsker kun a: fremstille et Negativ af Filmen, Mate- rialet vil blive tilbagesendt.

»Illegale« Filmsoptagelser har været or- ganiseret mange Steder i Landet under Ok- kupationen. Men det har været meget svært at filme. Det er derfor af stor Be- tydning, at saa meget som muligt indsen- des, saa Filmen, der bliver til ved et Samarbejde mellem Modstandsbevægelsen og Ministeriernes Filmsudvalg, kan kom- me til at give et alsidigt Billede af Dan- marks Frihedskamp.

Kvinderne, MÆNDENES SKJOLD

Blandt de talrige Interviews, som Aviserne siden Besættelsens Ophør har bragt med Frihedskæmpere, har der kun været faa med Kvinder. Men drager man deraf den Slutning, at Kvinderne kun har gjort sig svagt gældende i Modstandskampen, tager man dog fejl: de danske Kvinders Kampiver og Offervilje har ikke staaet tilbage for Mændenes. Men Kvindernes Indsats i Kampen mod de Fremmede har i mangt og meget været af en anden Art end Mændenes, mindre fysisk krævende, men ligesaa psykisk anstrengende og ligesaa farefuld. Kun faa Kvinder indenfor Modstandsbevægelsen har deltaget i Sabotagehandling og Vaabenmodtagelser, har været med til at rydde Stikkere af Vejen el. l.; slikt er et haardt Job, der i Reglen ikke egner sig for Kvinder — men lad det være sagt, at de faa, der valgte det, gjorde god Fyldest og tit syntes at sprænge Lovene for Kønnets Svaghed. Men de Tusinder af Kvinder, *Kvindehæren*, som der tales og skrives saa lidt om, men som i disse Besættelsesaar, tyst og snarraadigt, har virket og hjulpet i det illegale Arbejde, den er ikke rekrutteret blandt *Amazoner*, men blandt almindelige Piger og Koner, der saa i Overensstemmelse med Begivenhederne udviklede sig til at blive Soldater paa den usynlige Front

Det var vist sjældent, at en Kvinde Indtræden i det illegale Arbejde blev markeret ved en bestemt Begivenhed, hun fik ikke pludseligt en Dag tildelt en særlig Opgave, der med eet Slag placerede hende i Frihedskæmpernes stolte Rækker, nej, i langt de fleste Tilfælde gik det saadan til, at en illegal Mand, Søn, Broder eller Ven som den selvfølgeligste Sag søgte Bistand hos hende. Hun lukkede sin Dør op for ham og for hans Kammerater, og det betød

næsten altid, at hun lod sin rolige Bolig forvandle til en Krudttønde, der hvert Minut paa Døgnet kunde springe i Luften. Forbløffende hurtigt fandt hun det naturligt, at der var Patroner i Thedaasen og Ammunition i Iskassen, og at hendes forhen fredelige Verden nu var gennemskaaret af knitrende Løbegrave.

De fleste Kvinder er ængstelige for mørke Gader og fremmede Mandspersoner, og alt hvad der ellers kan betyde en Trusel mod deres Velfærd og Sikkerhed, men naar de først var traadt an paa den usynlige Front, skød de Ham, nu havde de jo noget at være modige for. Og mon det rigtigt er gaaet op for os allesammen, hvor modige Kvinderne har været gennem disse Aar: *de har aldrig forlangt Beskyttelse, tværtimod har de ydet den.* Der er under Besættelsestiden sket en almindelig Mentalitetsændring: det naturlige er ikke mere, at Manden ofrer sit Liv eller sin Frihed for at beskytte Kvinden, det er hende, der ofrer sig for ham, for at han kan føre Kampen videre. I disse Aar har Kvinden været Mandens Skjold: De kommer! Skynd dig, flygt, forsvind. For Guds Skyld kom dog afsted, jeg skal nok klare dette! Og saa forsvandt Manden, og Kvinden gik ud og lukkede op for Gestapo... Er der Fare ved at gaa dør hen? Jamen, saa lad mig gøre det — det er værre, hvis de tager dig. Og uden at blinke modtog Mændene Tilbudet, nye Tider havde skabt nye Skikke.

Mange, mange Kvinder har i Besættelsesaarene siddet som Gidsler for Mænd og været tilfredse med, at de med Fangenskab betalte deres Tribut til Fædrelandets Befrielse.

Hvadenten Kvinderne nu blev taget for Mændenes Skyld eller paa Grund af deres egen personlige Indsats, saa er det en Kendsgerning, at de klarede sig godt, mindst ligesaa godt som Mændene, naar de kom i Forhør, og naar de var i Fængsel. Jamen, Kvinderne blev heller ikke pint! Aah jo, det skete dog. Jeg kender en Kvinde, som blev mishandlet af seks Gestapomænd, slaaet saa hun Uger efter var blaa og blødende fra Nakke til Hæl, fordi hun ikke vilde opgive, hvor hendes Søn opholdt sig — de fik det aldrig at vide. Jeg kender ogsaa en ung Kvinde, der paa Politigaarden var lukket inde med fire Hipomænd, der klædte hende nøgen af og under Ledelse af et Kvindemenneske piskede hende, til hun segnede — men de Adresser, hun omsider opgav dem, var forældede og uden Betydning.

Medens Kampen stod paa, har jeg aldrig hørt en Kvinde beklage sig, naar hun maatte bøde med sin Frihed, enten fordi hun havde været aktivt med i Modstandsbevægelsen eller fordi hun med sin Loyalitet havde værnet om den, jeg har heller aldrig hørt en Kvinde jamre sig over materielle Tab, som Kampen havde krævet — og hvad der er det sidste og største Bevis for Kvindens Tapperhed: aldrig har jeg hørt et bittert Ord, naar Kampen for Befrielsen kostede en af hendes Kære Livet — jeg har endda sjældent set hende græde mere end et kort Øjeblik.

Har man ikke vidst det før, saa har man under denne Krig forstaaet, at Heroisme ikke er en Sjældenhed, der kun skabes hos de faa og udvalgte, men at den lader sig føde blandt jævne, almindelige Mennesker, naar der er Brug for den — og det har Kvinderne haft i fuldt Maal; sjældnere for det øjeblikkelige Heltemod, der driver til Daad, medens Kuglerne synger i Luften, oftere for den modige Udholdenhed, der trodser Nervernes farligste Fjender, Uvished og Angst for dem, man holder af.

I Harmoni med sine særlige Egenskaber, i Overensstemmelse med sit Væsen og i Bekæmpelsen af sine Svagheder har Kvinden i Danmark gjort sig gældende i Frihedsbevæ-

gelsen, stille og stærkt. Nu er Tiden inde, hvor hun bryder Stilheden og bevarer Styrken for at gøre Brug af den i det Samfund, der skal bygges op. Hidtil har Kvindernes Interesse i det offentlige og i det politiske Liv kun været ringe — men hvis den nationale Kamp, der ogsaa blev en social politisk Kamp, nu blot har faaet dem til at forstaa, at Politik ikke er at betragte som et køligt Begreb, men som et Middel, det vigtigste, til at skabe Menneskene bedre Kaar, saa vil meget være naaet. Problemernes Menneskeliggørelse vil betyde, at Kvinderne vil slippe dem ind i deres Hjerne og Hjerte.

Og er det først sket, er mere end den halve Sejrr vundet.

Kate Fleron.

Apropos

ÆRESDOKTORES

Det er meddelt, at Universitetet paatænker at udnævne Æresdoktorer i Anledning af Befrielsen ved en særlig Universitetsfest, og i Bladene har Navnene paa en Række Mænd været offentliggjort som Emner hertil, Mænd, der netop i disse Aar har haft Rygrad og Tro paa Frihedens Sag, da det saa sortest ud.

Vi maa fuldt ud anerkende baade Tanken selv og Mændene.

Men — spørger man saa uvilkaarligt, hvad vil disse Mænd sige til at blive udmærket af Universitetet, der stadig tæller Folk som *Gudmund Hatt*, *Vinding Kruse*, *Popp-Madsen* eller *en Mand som Professor Werner i Aarhus* blandt sine Lærere?

Kan i det hele taget danske Studenter og deres Fædre taale det, at der som ansvarlige for den opvoksende akademiske Ungdoms Oplæring endnu sidder Folk, der har vist — om ikke langt værre Ting som *Popp-Madsen f. Eks.* — i hvert Fald det, at de blankt havde mistet Troen paa deres eget Folk, det Folk de skulde tjene og som havde betroet dem et højt Embede? Om den endelige Behandling af nogle af disse Menneskers Forhold skal behandles af en Domstol eller en kollegial Æresret er et Spørgsmaal, der senere rejser sig, men Spørgsmaalet for Universitetet i Dag er et ganske andet. Konsistorium maa kunne foretage en øjeblikkelig Suspension indtil Sagens endelige Behandling, eller Rektor kan lade den akademiske Lærerforsamling indkalde og lade den paatage sig Afgørelsen. At drøfte de enkelte Sager og Personer i Fakulteterne er næppe Vejen frem, altfor mange Særhensyn og kollegiale for-og-imod-Ytringer vil let plumre Vandene; man betænke blot, at det juridiske Fakultet endnu blot for Maaneder siden indstillede *Popp-Madsens* udløbne Lektorat til Forlængelse, og først Indskriden fra højere Instans ændrede dette Forhold.

Et gammelt Ord har betegnet Universitetet som en af Samfundets ædlest Institutioner; danske Akademikere, Læger og Jurister, Præster og Skolefolk har Landet over hele Besættelsestiden igennem baaret deres væsentlige Del af Modstandsbevægelsens Pligter og Byrder, de kan ikke i Dag taale at se Universitetets gode Navn truet baade indad og udad. Den, der ikke har vist sig Landsmænds Tillid og det betroede Embede værdig, maa vige og maa vige nu.

ILLEGAL VIRKSOMHED I FRØSLEV

Under hele Krigen har det illegale Liv floureret overalt i Danmark, Tyskerne har forgæves prøvet paa at bekæmpe det, og man forstaaer deres Besværigheder, naar der selv et Sted som i *Frøslevlejren* var et rigt udviklet illegalt Liv.

Frøslevlejren var med et Pigtraadshegn delt i to Dele, den ene beboedes af det tyske Vagtkompagni, der sædvanligvis var paa 250 Mand, den anden af de danske Fanger, hvis Antal til Slut var oppe paa over 6000. Vi udgjorde et Samfund paa Størrelse med en By som Hillerød, og følgende maatte vi danne en Ledelse, et Byraad, om man vil, der paa myndig og klog Vis kunde lede Lejren, for Tyskerne selv kunde ikke. Mangel paa Evne til Organisation og Overblik hindrede dem, og det havde de indset allerede inden Lejren blev taget i Brug; de havde sørgelige Erfaringer fra *Horserød*. Den tyske Kommandant lod derfor udnævne en af vore Kammerater, Kaptajn *P. M. Digmann* fra Tønder, til dansk Lejrchef. Som nærmeste Medarbejdere fik han cand. jur. *Peder Akselbo*, der var Souschef, *Øjenlæge Steffen Lund* og Kontorchef *Erik Petersen*. Disse fire Kammerater udførte et enestaaende Arbejde for deres Medfanger, og de bør nævnes, ikke mindst fordi de var de ledende Kræfter i *Lejrens illegale Arbejde*.

Paa alle mulige Maader søgte Tyskerne at isolere os fra Omverdenen, vi maatte ingen Nyheder faa, og vort maanedlige Brev maatte kun omhandle private Forhold. Naturligvis vilde vi have *Nyt fra Fronterne*, og for at afhjælpe dette Savn havde sneedige Kammerater indbygget hemmelige Radioer i flere Barakker, fem ialt. Tyskerne var klare over, at vi havde Radioer, men trods store Anstrengelser fandt de dem aldrig. Yderligere fik vi en Gang om Ugen indsmuglet mikrofotografere Kort med indtegnede Frontlinier. Saaledes virkede Nyhedstjenesten upaaklageligt — til Tyskernes store Ærgrelse.

Værre var det med at faa Meddelelser ud af Lejren, for det kunde af og til være nødvendigt at underrette ikke-arresterede Kammerater om, hvormeget man var blevet nødt til at fortælle Gestapo, saaledes

at de kunde træffe deres Foranstaltninger for at hindre en yderligere Oprulning af den paagældende Sag og likvidere den eventuelle Stikker. Tidligere ordnedes det ved Hjælp af et falsk Censurstempel, og saa gik Brevene uensurerede igennem, men det blev opdaget, og vi havde kun to Udveje tilbage, den ene gennem de danske Fængselsbetjente, som vi daglig havde Forbindelse med, og som udviste en enestaaende dygtig og snu Opførsel, og den anden gennem det tyske Depot, hvis Materialevogn hver Dag forlod Lejren for at hente Varer hos danske Firmaer, der saa var underrettede om, at der laa Breve i Bunden af de returnerede tomme Kasser.

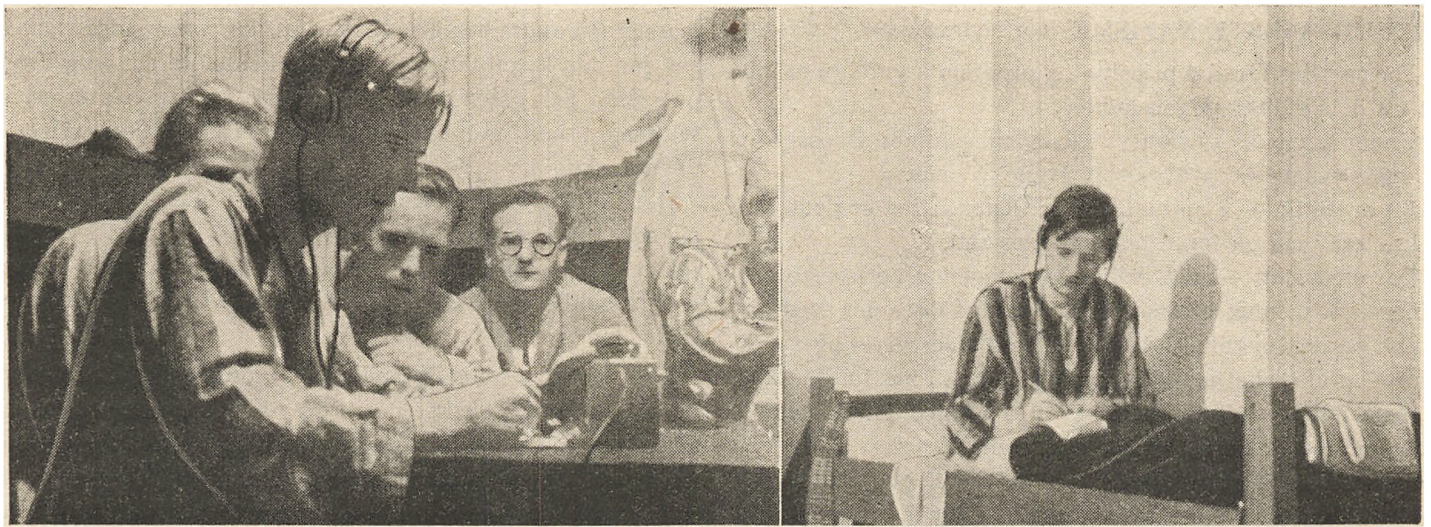
En halv Million Cigaretter smuglet ind i Lejren.

Et andet ømt Punkt var Tobaksspørgsmaalet, vi maatte kun faa 90 Cigaretter eller en tilsvarende Mængde Tobak hver sjette Uge, og det var jo hverken Fugl eller Fisk. Altsaa maatte man smugle mere Tobak ind, og dette foregik gennem Fængselsbetjente, der enten frækt bar Pakkerne ind gennem Porten eller sørgede for at de blev lagt i de Kasser, der normalt skulde indeholde Brød til Fangerne. Det gik glat næsten et Aar, men saa blev det opdaget, og Tyskerne arresterede en Fængselsbetjent, som lagde det meste af Skylden over paa en Kollega, som imidlertid var blevet underrettet om ikke at vende tilbage til Lejren. Saa var den i Orden, men fra den Dag kneb det slemt med Tobakken. Vi regnede ud, at der paa den Vis ialt var blevet indsmuglet ca. en halv Million Cigaretter og et Utal Kilo Tobak. Tyskerne turde ikke gøre noget ud af Sagen, for selv de kunde indse, at de var blevet holdt for Nar næsten et Aar igennem, og den paagældende Gestapomand, der undersøgte Sagen, var ansat netop for at holde Øje med den Slags Uregelmæssigheder, og fik højere Instanser til vide, at hans Snuhed ikke havde slaaet til, var han øjeblikkelig blevet afskediget. —

Vi havde hele Tiden haft Fotografiapparater, bl. a. et lille, fint estisk Spionkamera, der ikke var større end to Fingre, og som

Frøslevfanger ude paa Gravearbejde — vær sikker paa, at de ikke overanstrengte sig.

Radioen er hentet frem fra Skjulestedet, nu lyttes der ivrigt til Udsendelserne fra London. I den senere Nattetime lytter een Mand for hele Frøslev-Lejren.

kunde tage 50 Billeder; naar det ikke blev brugt, laa det skjult i et udboret Bordben. Men det var jo farligere med et Filmskamera, som fylder meget og laver Støj, og da vi fik fat i et, maatte det camoufleres paa alle mulige Maader. Ofte var det pakket ind som en Pakke Vasketøj, saaledes at kun Søgeren var udekket, mens Tøjet om Apparatet dæmpede den snurrende Lyd. Optagelserne var meget spændende, de foregik altid saaledes, at enhver kunde se os, og da der var et halvt Hundrede Stikkere i Lejren, maatte man tage sig i Agt. Ingen udover de faa indviede maatte vide noget om det, for Folk snakker for meget, og en skønne Dag snakker de med en forker, og saa gaar det galt. Vores bedste Operatørrum var Tandklinikken, for selvom vi havde Vinduet aabent, kunde ingen høre, om Tandlægen borede i Tænderne eller om vi filmede. Og vi morede os kongeligt.

Befrielsen tilrettelagt af Fangerne.

Der var dog et illegalt Arbejde, der optog Lejrledelsen mere end alt andet. Længe havde man tænkt over Spørgsmaalet, hvorledes Lejren til sin Tid vilde blive opløst, for een Gang maatte vi jo komme hjem. Vilde det komme til at foregaa ganske fredeligt, eller vilde Lejren lide samme Skæbne som visse Koncentrationslejre i Belgien og Polen, hvor Tyskerne begyndte en systematisk Nedskydning af Fangerne? Begge Muligheder forelaa, men det sidste maatte ikke ske, og derfor var det nødvendigt at træffe Foranstaltninger, som kunde hindre det. Dette Arbejde begyndte man allerede i Forsommeren 1944, medens Frøslevlejren blev bygget. Arbejdet blev ledet af føromtalt Peder Akselbo, der allerede paa det Tidspunkt sad arresteret i Horsørød. Da Lejren 12. August blev flyttet til Frøslev, var en stor Del af Arbejdet udført: der var udlagt Depoter med Vaaben og Udrustning til over to Hundrede Mand i umiddelbar Nærhed, det nærmeste tredive Meter udenfor Hegnet, midt i Mirefeltet, der gik rundt om hele Lejren. Endvidere var der truffet Aftaler med de omkringliggende Modstandsgrupper om, at de skulde være parat til den Dag, hvor det muligvis vilde gaa løs, og yderligere blev der, for at hurtig Forbindelse kunde opnaas med dem, paabegyndt Installation

af en Radiosender. Denne blev dog ikke færdig, før Freden kom.

Dette var een Side af Arbejdet med at forberede Lejrens Opløsning, men en anden var ligesaa vigtig, maaske langt vigtigere. Kunde vi regne med, at nogle af Tyskerne i givet Fald ikke vilde være med til at aabne Ild mod os, at nogle vilde være passive, og vilde nogle maaske endda søge at hindre et Overgreb paa os, idet de maaske kunde indse, at det vilde være urimeligt? Dette maatte undersøges, og med alle Midler følte vi os frem og prøvede at faa Soldaterne over paa vor Side. Særlig var vi ivrige for at undersøge de saakaldte Lagerführeres Indstilling. Disse Tyskere havde vi daglig Samkvem med, fordi de til Stadighed gik paa Inspektion i Barakkerne, mens Resten af Tyskerne kun skulde sørge for, at vi ikke stak af. Ganske langsomt blev de bestukket, det begyndte med en enkelt Cigaret, som man bød dem, naar de kom ind paa Stuen, senere fik de en hel Pakke ad Gangen. Til sidst var de saa bestikkelige, at de foretog næsten alt, Brevudsmugling m. m., og vi havde dem fuldstændigt i Lommen; gjorde de kun eet Sidespring, som var til Skade for os, lod vi blot en kompromitterende Bemærkning om dem falde til en af deres Kolleger, som saa omgaaende indgav Anmeldelse, for derved at stige i den tyske Lejrkommandants Agtelse. Saadan er Tyskere, og det var vor Fordel. Men naar en Lagerführer havde fungeret en Maaned eller halvanden, blev han udskiftet med en ny, og saa maatte vi begynde forfra med Demoraliseringen; det var dyrt, men det kunde betale sig, hvis en kritisk Situation opstod, og saaledes gik der i Hundredvis af Cigaretter og tusindvis af Kroner til lidt efter lidt at købe det tyske Vagtkompagni. Til sidst var vi fuldstændig klare over, hvem vi kunde regne med af Tyskerne, vi kendte dem alle og vidste, at over fire Femtedele var »paalidelige«, mens Resten var fanatiske Nazister, og dem var der ikke noget at gøre ved.

Nu viste det sig, at Opløsningen af Frøslevlejren gik fredeligt for sig, alle Stikkere blev arresterede, efter at en Tysker var blevet bestukket til at angive dem, og alt gik planmæssigt, men havde de faa fanatiske Tyskere forsøgt et Blod-

bad paa os, var de ikke sluppet godt fra det. —

Regulær Spionage — secret service fik Besked.

Til Slut et Eksempel paa regulær Spionage, som gik for sig en Gang sidste Efteraar. En Lagerführer var vendt hjem fra Orlov, under hvilken han havde besøgt sin Broder i Köln. Han klagede over de Forhold, som Broderen maatte leve under, haardt Arbejde, kun lidt Mad og idelige Bombardementer. Han fortalte, at Broderen arbejdede paa en underjordisk Flyvemaskinefabrik udenfor Köln, syv Kilometer fra Byen, Fabrikken var endnu ikke ramt af Bomber, men han var alligevel bekymret for ham (vi noterede ned: Köln, syv Kilometer fra Byen, underjordisk Flyvemaskinefabrik) og lidt efter lidt fortalte han mere om denne Fabrik, om hvor godt den var camoufleret, saa der maaske var Haab om, at Englænderne ikke vilde opdage den, o. s. v., o. s. v. Til sidst vidste vi Fabrikens nøjagtige Position.

Fem Dage efter var secret service i Gøteborg underrettet, og Bombardementet lod ikke vente paa sig.

Idag er alle Frøslevfanger fri, nogle er kommet hjem over Sverige, andre er flygtet undervejs dertil, to Hundrede er paa Stikkerjagt i Sønderjylland, og Lejren fyldes med nye Gæster. Svend Eriksen.

Illegalt Juleaften i Frøslevlejren. Det var forbudt at have Lys.

DEN UBEVIDSTE NAZISME (Fortsat fra Side 4)

For nazistene er det prinsipp og program å vurdere et folk ut fra dets militære egenskaper.

Under kampen, av hensyn til kampen finner vi oss i en mengde tvang — og över selv tvang. Vi sier:

Ett er viktig — å seire. Det som tjener seiren er godt. Det felles krav må gå foran den enkeltes rett.

Der er opstått — nødvendig og uunngåelig og i beste mening — et meningsstyranni. Fra de mange öves der et sterkt trykk på den enkelte. I kampens hete viser vi — og må vi vise — utålsomhet mot den som avviker. Vi har forakt, eller i beste fall et nedlatende blikk, til overs for den ensomme, den som foretrekker å gå sin egen vei.

For nazistene er alt dette noe selvsagt, noe innlysende riktig til enhver tid. For oss andre burde denne art av tyranni helst ikke bli en behagelig vane.

*

Denne krigen frembringer på alle områder ett masseopbud som verden aldri har sett make til. For den primitive delen av oss er det noe imponerende og betagende ved slike maser i takt. Det kan bli noe sterkt følelsebetonet, noe nær beslektet med religiösitet i denne betagelsen — ens eget jeg oppløses, »det går op i noe større«.

For den primitive religion som nazismen først og fremst er, faller alt dette helt naturlig. Den sterke føreren er en av dens avguder, den taktfast marsjerende massen er en annen. Kommandere og lystre, det er to av denne religions trylleord. Kommandere massen, lystre som en ener i den taktfaste

massen. Vi andre bör helst huske, at der finds andre størrelser enn den kvantitative, andre intellektuelle mål enn det å passe inn i et geledd, andre og höiere rytmer enn massens taktfaste tramp, andre arter av hengivelse enn hengivelsen i det kollektive.

Det kollektive i al ære. Men det kan aldri bli noe mål i sig selv, like lite som staten er noe mål i sig selv. Den kollektivismen vi holder på og vil ta del i, er den som — over mange bakker og daler — fører oss mot fremtidsmålet: *det frie menneske*.

Flere ganger i det foregående er ordet *effektivitet* blitt nevnt. Nazistene dyrker det ordet, det begrepet. Og i tider som dem vi nettop har gjennomlevet og delvis ennu gjennomlever kan det være fristende å ta del i den dyrkelsen. Ikke meget kan være verre enn udyktighet, sommel, ineffektivitet på avgjørende steder i avgjørende öieblikk. Denne gang holdt verden på å gå djevelen i vold bland annet av den grunn. Men la oss ikke derfor sette op en nazistisk avgud som heter effektivitet og dyrke den med knefall.

Den nazistiske effektivitet er en roboteffektivitet, en automatisert rovdraft på åndsverdier og tekniske verdier som allerede var opnådd. Skal menneskeheten videre — og det skulde den helst — så må vi gi oss tid til å lete, tid til å famle, tid til å gå tilbake noen skridt og se oss om.

Hensikten med denne lille artikkelen er ikke å preke pessimisme. Det finds der ingen grunn til. Komplottet mot menneskeheten mislykkedes denne gang, men uten sår og skrammer er vi ikke kommet fra det. Vi har en vei å gå tilbake igjen — til sivilt, sivilisert tenkesett — før vi for alvår kan ta fatt på veien videre frem.

EN AF DE 112

En ung Frihedskæmper, Carl Borch Sørensen, skrev dette Brev d. 2. Februar i Aar, umiddelbart før han blev henrettet. Mon ikke det giver karakteristisk Udtryk for den Maa-de, hvorpaa vore unge Mennesker mødte Døden, roligt, uden Angst, med Tankerne rettede mod dem, de holdt af.

Kære allesammen!

Naar I læser dette, er jeg hos min Fader og har forladt denne Jord. Mine Tanker er hos Jer i denne min sidste Stund. Haaber I vil hjælpe Mor gennem dette og at I vil være gode og glade for hinanden og forstaa hvor meget I holder af hinanden, græd ikke unødige Taa- rer, men gem paa de Minder I har om mig.

Kære Mor, jeg er fortvivlet over den store Sorg jeg har bragt over Jer der-

hjemme, men I maa staa mere sammen efter dette og trøste og være gode ved hinanden, jeg tænker paa Erik, som jo heldigvis ikke forstaa dette.

Vil I være søde at sende Ruth mine sidste kærlige Tanker og sige, at vi maa- ske mødes i den anden Verden engang, trøst hende og sig at saadan var Guds

Vilje, lad ikke Sorgen formørke hendes Ungdom, vær glad ved Livet og nyd det, medens I har det, ingen kender Dagen før Sol gaar ned, og det er kun godt. — Hils Familien, Venner og Bekendte og hvem der ellers føler med Jer.

Kære Bente, nu maa du være god ved Mor, saa Mor kan faa den Glæde af dig, som Mor fortjener, efter alt hvad Mor har været for os, og jeg haaber Erik vil træde i mit Sted, hvad jeg tror han vil, og at du maa faa Glæde af din lille Pige, og at Skæbnen vil være dig blidere end den hidtil har været. Gem mine Frimærker og lad Erik faa dem engang, naar han bliver stor.

Mine Penge og hvad jeg ellers har af Værdi, maa I raade over, som I selv vil, dog har Mor første Ret.

Forstaa at det er svært for mig at skrive alt, hvad jeg gerne vilde, og som ligger mig paa Hjertet i denne min sidste Stund, forstaa at jeg kæmpede og faldt for Danmarks Ære.

Den sidste kærlige Hilsen til Jer, Far og Mor, Søster og Erik og den lille Pige, samt alle jeg elsker og kender.

Leve Danmark.

Jeres Carl.

Skal Frihedsbevægelsen danne Forening?

Fra forskellig Side dukker der i denne Tid Forslag op om en fast, varig Organisation af Frihedsbevægelsens Medlemmer. Der er fremsat Tanker om et permanent Hjemmeværn, bestaaende af Frihedskæmpere under egen militær Ledelse og i første Omgang kun omfattende Modstandsbevægelsens Veteraner. Man har talt om særlige Foreninger: Sabotørforeninger, Bladgruppeforeninger og lign., og Spørgsmaalet har været rejst, om ikke alle, der paa en eller anden Maade har deltaget aktivt i Frihedsbevægelsen, bør organisere sig i en landsomfattende Forening, evt. med Frihedsraadet som Bestyrelse og med et Emblem, der viser, at man har staaet i Frihedsbevægelsens Rækker. Der er ingen Tvivl om, at hvis disse Forslag vandt Tilslutning, vilde der kunne opstaa et Utal af nye Foreningsdannelse eller en samlet Landsforening af hidtil ukendt Størrelse. Ikke desto mindre maa man se med meget stor Betænkelighed paa disse Planer.

Det vilde være særdeles uheldigt, hvis Frihedsbevægelsen blev reduceret til en — selv nok saa stor — Forening. Og Tanken om at lade Frihedskæmperne danne et specielt Hjemmeværn er ikke uden videre akseptabel. Argumenterne mod en saadan Udvikling er mange og vægtige.

Frihedskæmpernes underjordiske Hær opstod under vanskelige Forhold i Besættelsestiden, og nu, da Landet atter er frit, maa det være en Selvfølge, at den, saa snart det er gørligt, afløses af den regulære Hær, som nu kan genopstaa. At denne nye danske Hær i meget høj Grad bør bygge paa de Folk, som var villige til i en afgørende Situation at sætte Livet ind som frivillige Soldater for Danmarks Frihed og Selvstændighed, at der bør foregaa en Udrensning, ikke blot af antidemokratiske Elementer i Hæren, men ogsaa af dem, der uden gyldig Grund har holdt sig udenfor Frihedskampen, at der bør skabes en mere demokratisk Hær end den, vi havde før Besættelsen — alt dette maa være ufravigelige Krav, ligesom det bør være en Selvfølge, at de, som har vist særlige Evner og Anlæg i disse Aar, bør faa Fortrinsret til Befalingsmandstillinger i Hæren — selv uden den normale militære Uddannelse. Men Spørgsmaalet om et Hjemmeværn bør ikke drøftes isoleret; det maa sikkert løses i Forbindelse med de almindelige Planer om en Nyordning af den danske Hærs Forhold, og vi skal i »Frit Danmark« i følgende Numre drøfte disse Spørgsmaal nærmere.

Ligesom man derfor bør udskyde Planerne om et særligt Hjemmeværn rekrutteret blandt aktive Frihedskæmpere, maa man ogsaa behandle Tanken om Foreningsdannelse paa Grundlag af Frihedsbevægelsen med meget stor Varsomhed. Thi enten maa Rammerne for en saadan Forening gøres saa vide, at den staaar aaben for alle, der med Sympati har fulgt Danmarks Frihedskamp, eller ogsaa maa de gøres saa snævre, at kun de, der kan dokumentere, at de aktivt har været med i Bladarbejde, Sabotage eller militære Organisationer, kan opnaa Medlemsskab. I det første Tilfælde vil en saadan Forening være aldeles formaalsløs, for saa vidt som der ingen Grund er til en Forening af Danskere i Danmark. Og i det andet Tilfælde vil en eller flere saadanne Foreninger

bidrage til at sætte et urigtigt Skel mellem den aktive Frihedskamps Folk og det øvrige danske Folk. Har ikke Frihedskampens afgørende Forudsætning netop været, at der stod hundrede Danskere bag ved hver enkelt »organiseret« Frihedskæmper? Var det ikke saadan, at alle de, der husede eftersøgte, gemte Vaaben, var Dækadresser, videresendte illegale Blade, ydede økonomisk Støtte, tav stille med, hvad de vidste, eller gav vildledende Oplysninger til Gestapo, ydede Hjælp i stort eller smaat eller blot i Tale var med til at skabe den Opinion, som fik den tyske Propaganda til at prelle af — var ikke alle disse, efterhaanden langt det overvældende Flertal af det danske Folk, den aldeles nødvendige Forudsætning for, at Modstandsbevægelsen kunde udvikle sig til det, den blev til?

Hvem har løbet den største Risiko for Danmarks Frihedskamp, den Frihedskæmper, som meldte sig til den aktive Modstandsbevægelse, eller den Husmoder, som husede eftersøgte Personer? Hvem har vist størst Modstandsvilje, den, der vovede Livet som Medlem af en Sabotagegruppe, eller den Far, Mor eller Hustru, som forstod, at de ikke maatte hindre deres Søn eller Mand i at sætte Livet ind i Kampen for Danmarks Frihed? Hvad var farligst at befatte sig med, Tryksværten eller Maskinpistolen? Spørgsmaalene kan ikke besvares uden videre, og Frihedsbevægelsen er ikke noget, der kan rubriceres og indskrænkes til de og de Grupper; Frihedsbevægelsen var til at begynde med smaa og spredte Kredse, men til Slut var den identisk med hele det danske Folk. Ethvert Forsøg paa at samle Frihedsbevægelsen i Foreninger og smykke dens Medlemmer med Emblemer er et Forsøg paa at spolere det store og det afgørende i Frihedsbevægelsen — at hele vort Folk havde Lod og Del deri.

Og lad os blive forskaanet for den Slags Frihedskæmperforening, som vil udvikle sig til en Art Soldaterforening, hvor man i Fællesskab hygger sig i Minderne om Fortiden, en »Kan-du-huske-Forening«, hvor man skuer tilbage og ikke frem. Den voksende tyske Terror i Besættelsesaarene omsatte den passive Modstandsvilje i aktiv Modstandshandling, og dette store Resultat bør ikke nu forfuskes ved sektariske Foreninger, som uundgaaeligt vil faa et selvretfærdigt Skær over sig, fordi Medlemsskabet der bliver til en Slags Stempel for, at man har »været med« i den danske Frihedskamp. Det vil blive eksklusive Foretagender, der sætter Skel i det danske Folk, som ikke eksisterer.

Det var det store og betydningsfulde ved Modstandsbevægelsen i Danmark, at den ikke var et enkelt Parti eller en enkelt Gruppe, og at dens Ideer sejrede saa overvældende i hele Folket. Modstandsbevægelsens aktive Mænd og Kvinder bør i Tiden, der kommer, hver paa sin Plads og indenfor sin Kreds være med til at omsætte *Frihedsbevægelsens etiske og politiske Ideer i Handling* — ikke ved at isolere sig som en Stat i Staten, men i et frugtbart Samarbejde med alle, der vil være med til Genopbygningen af et frit, et demokratisk, et lykkeligt Danmark.

Elias Bredsdorff.

19 4/11 22

»Frit Danmark«s Lærergroupe afholdt stort Møde i Kvindernes Bygning i København Mandag den 28. Maj. Til venstre taler Skolepsykolog Thomas Sigsgaard, til højre ses Redaktør Elias Bredsdorff, »Frit Danmark«, og Professor C. A. Bodelsen og Frue.

Og de skal blive hvidere end Sne

Det er i disse Dage almindeligt Samtaleemne indenfor D.S.B.s 2. Distrikts tekniske Personale, at Banechef Engkvist har anmodet Banebestyrer Herzum, Aarhus, om at skrive en Artikel om Jernbanesabotage til Bladet »Vingehjulet«.

Dette er ikke alene Samtaleemne, men den Respekt for Overordnede tiltrods, som til Overflod har tilhuse i D.S.B., kommer den Opfattelse højlydt tilorde, at denne Artikels Fremkomst af Velanstændighedshensyn bør forhindres.

Naturligvis har Hr. Herzum Forstand paa Jernbaner, om han ogsaa har det paa Sabotage vides ikke, men det vides, at han indtil for ganske nylig aldeles ikke har vist nogen Forstaaelse derfor. Dette foreligger der en Række vidnefaste Eksempler paa, som dog maaske ingen har Interesse i at frem-

drage i Dag, saafremt der ikke fremkommer Provokation.

Det vilde være ønskeligt, om den Tvætningsmani, der har grebet saa mange kendte Personer kunde tage noget af. Det vilde i høj Grad være i disse Personers egen Interesse. Det skal de i hvert Fald vide, at hværken Respekten for Overordnede, eller Hensynet til et eventuelt Stop for Karrieren, vil afholde Modstandsfolkene fra at tage til orde mod disse usmagelige offentlige Ceremonier.

Chr. Christiansen.

Kolde Hjerner — Kolde Fødder

Vi har modtaget:

I »Morgenbladet« for 16. April d. A. (illegalt) skriver »KH« om Forrædere blandt Samfundets Spidser bl. a. »Har disse førende Politikere, Embedsmænd og Handelsfolk ikke saa mange Forbindelser, at de vil forstaa at dække sig? Dette er en Tanke, som

ofte piner dem, der i Dag sætter Livet ind for Frihed.«

I »Frit Danmark« for 18. Maj d. A. (legalt) tages Personerne omkring »Østrumsudvalget« frem til offentlig Beskuelse. Blandt de mange »fine« Navne findes ogsaa Grosserer Bue Bjørner.

I »Politiken« for 23. Maj d. A. (ucensureret) læser man en Artikel, som omhandler Opgørelsen af Tyskernes efterladte Lagre af Tyvekoster. Til at tage sig af de derved opstaaede Problemer er der nedsat et særligt Udvalg, og som Medlem af dette nævnes bl. a. Grosserer Bue Bjørner.

Det er muligt, at den »kolde Hjerne« er blevet til »kolde Fødder«, og det er muligt, at en saadan Person takket være sin tidligere Tyskvenlighed og takket være Gestapos Dumhed har haft Mulighed for at gøre Frihedsbevægelsen visse Tjenester, men er det nødvendigt at lade Hr. Bue Bjørner og mange med ham optræde for aabent Tæppe i begge Retter. Vi andre har udmærket kunnet klare os og følt os tilfredse med kun at optræde i een.

C. G. Andersen.

HOVEDLEDELSE:

Professor, dr. phil. C. A. Bodelsen
Redaktør, cand. mag. Elias Bredsdorff
Fagforeningsformand Chr. Christiansen
Redaktør Kate Fleron
Minister Mogens Fog
Redaktør Børge Houmann
Reservekirurg, dr. med. Teit Kærn
Rigsdagsstenograf Gelius Lund.
Docent Aksel Milthers.
Udenrigsminister J. Christmas Møller
Professor, dr. phil. Arne Noe-Nygaard
Civilingeniør, dr. techn. Chr. Ostentfeld
Civilingeniør Ejnar Thorsen

FRIT DANMARK

Udgivet af en Kreds af Danske

REDAKTION:

Elias Bredsdorff og Kate Fleron
(sidstn. ansvarlig overfor Presseloven)

Redaktionens Adresse:
Nørrevoldgade 11, København K.
Telefon Central 15.745.

Forretningssfører: LRS. Niels Andersen,
Ny Vestergade 13

Trykt i Det Hoffersbergske Etablissement, Kbhvo.

»Frit Danmark« udkommer ugentlig og koster 3 Kr. Kvartalet, dog for Resten af April Kvartal kun 2 Kr. Abonnement kan tegnes paa ethvert Posthus, hos Landpostbudene eller gennem de lokale Frit Danmark-Grupper. Bladets Løssalgpris er 30 Øre.

Ekspeditionens Adresse er: Nørre Voldgade 11, København K, Telefon: Central 15.745. Abonnement kan ogsaa tegnes skriftligt eller telefonisk direkte til Ekspeditionen, hvorefter Postopkrævning for April og Juli Kvartal vil blive udsendt.